

Szakemberek szerint a tanárképzést és az iskolák presztízsét is erősíteni kellene

„Levizsgázott” a magyar nyelvű oktatás

A tanárképzést és a kisebb iskolák presztízsét is erősíteni kellene annak érdekében, hogy javuljon az erdélyi magyar nyelvű oktatás színvonala, vélik a szakemberek. A magyarul tanuló diákok eredménye ugyanis folyamatosan és konstans módon elmarad az országos átlagtól – derül ki az elmúlt öt év képesség- és érettségi vizsgáinak eredményét feldolgozó egyik kutatásból.

FOTÓ: VERES NÁNDOR

El kell könyvelni. A tanárok képzettségi szintje az egyik tényező, amely hozzájárul a rossz teljesítményekhez

Öt évre visszamenőleg dolgozták fel a nyolcadikosok képességvizsgájának, illetve a végzősök érettségi vizsgájának az eredményeit a Kós Károly Akadémia Alapítvány felkérésére készült felmérés keretében. A Center For European Studies alapítvány által támogatott kutatás a 2012–2016 közötti eredményeket vizsgálta a diákok egyéni szintjén, 1,7 millió esetet dolgozva fel – közölte a Krónikával a kutatás vezetője, Barna Gergő szociológus. „Arra fókuszáltunk, hogy milyen az eredménye a magyar nyelven tanuló diákoknak, ha az országos átlaghoz viszonyítjuk” – magyarázta a Krónikának a kutatás vezetője. Elmondta, egyrészt a sikerességi arányokat vizsgálták, és bár a képességvizsga esetében nem kell elérni az ötös átlagot, azt tekintették sikernek, de a különböző vizsgák eredményeit is összehasonlították.

Folyamatos és állandó lemaradás

„A legfontosabb következtetés, hogy a magyarul tanuló diákok eredménye folyamatos és állandó módon elmarad az országos átlagtól mind a vizsgált öt év során, mind a kísérettségi és az érettségi esetében. A különböző tárgyak átlagai is alacsonyabbak” – vonta le a következtetést a feldolgozott adatok fényében Barna Gergő. A szociológus elismerte, hogy ennek egyrészt etnikai oka van, a román nyelv és irodalom vizsgálata – melynek eredménye a magyarok körében gyengébb – jelentősen ront az átlagon, azonban arra is felhívta a figyelmet, hogy a lemaradás más tárgyak esetében is kimutatható.

Bár magyar nyelv és irodalomtól nagyon jól teljesítenek mind a nyolcadikosok, mind a tizenkettedikesek, a matematikajegyek vizsgán gyengébbek a magya-

rok körében, az érettségivel pedig a kötelező tantárgyból is elmaradnak a román diákok eredményeihez képest. „Itt is gyengébben szerepelnek a magyarok. És ezért mondtuk azt, hogy nemcsak az etnikai komponenssel van baj, hanem vannak olyan strukturális tényezők, melyek mind a romániai oktatási rendszer, mind az erdélyi magyar társadalom rétegződéséhez tartoznak, és amelyek miatt a magyar diákok teljesítménye gyengébb” – jelentette ki Barna Gergő. Hangsúlyozta, nem tudtak minden egyes szerkezeti elemet megvizsgálni, csak amelyeket hozzá tudtak kapcsolni a tanulók eredményeihez – más oka is lehet a magyarok gyengébb szereplésének – de így is fontos következtetéseket tudtak levonni.

Képzetlenebb tanárok, felkészületlenebb diákok

Az egyik tényező, mely hozzájárulhat a gyenge magyar eredményekhez, és amelyet a közoktatás minőségét vizsgáló ügynökség (ARACIP) adatai is alátámasztanak, hogy a magyar iskolákban tanító tanárok képzése elmarad az országos átlagtól. A második fokozati vizsgát a román oktatók 67 százaléka tette le, de a magyar pedagógusoknak csak 60 százaléka, mutatott rá a társadalomkutató, hozzátéve, hogy a tanárok képzése összefügg a diákok teljesítményével.

A szociológus szerint a következő strukturális ok az iskolák mérete, hiszen minél kisebb egy iskola, annál nagyobb a valószínűsége, hogy gyengébbek az eredmények. A magyar tanulók közül pedig többen járnak kisebb méretű iskolába, mutatott rá. A harmadik ok, ami gyengébb eredményekhez vezet, a roma diákok aránya. A kutatásból egyértelműen kiderül: gyengébb eredmények

születnek azokban az iskolákban, ahol magasabb a roma nemzetiségű vagy rossz megélhetési körülmények közül jövő diákok aránya.

Lemaradóbb a Partium, jól szerepel a szörvány

A kutatás szerint az erdélyi magyar oktatáson belül is jelentős regionális különbségek figyelhetők meg. A képességvizsga és az érettségi esetében Bihar és Szatmár megyében a leggyengébbek az eredmények. A középiskolás záróvizsgánál az utolsók között van Hargita és Kovászna megye is, de ennek strukturális oka van: az érettségivel meghatározó, hogy milyen szakon végeztek a tanulók. A szakiskolába járók teljesítenek a leggyengébben, és a két székely megyében nagy az arányuk, Hargita megyében ők adják a többséget, közölte Barna Gergő.

Az erdélyi megyék közül Kolozs és Maros megyében születtek a legjobb eredmények, ami azzal is összefügg, hogy Kolozsváron például az elméleti képzésnek van nagyobb súlya. A szörvány megyék közül azok teljesítettek jól, melyek gazdaságilag prosperáló régióban vannak, Temes, Brassó, Szeben megyében jók a magyar diákok eredményei, míg Arad megyében a leggyengébbek, mutatott rá az illetékes.

Javítani kell a kritikus pontokon

A jövőben a kritikus pontokon kellene változtatni, ahol a legnagyobb a törésvonal a román és magyar diákok eredményei között. Az érettségi kapcsán a szakoktatásnál figyelhető meg, de a vokacionális képzésre is igaz, a tanítóképzőt végzettek esetében is jelentős az elmaradás. De javítani kellene a tanárképzésen is, nagyobb hangsúlyt kellene fektet-

ni a teljes tanári kart érintő képzésekre, sorolta a lehetséges megoldásokat Barna Gergő. Kis településeken az iskolák presztízsét kellene növelni, főleg azon tanintézetekben, melyek fontosak ahhoz, hogy a magyar gyerekek anyanyelven tanulhassanak, vélte a szakember. Kifejtette, olyan lehetőségeket kell teremteni, hogy a szakképzett tanerőnek megérje kisebb iskolában dolgozni, minőséget biztosítani, hiszen a jövőben ez fogja eldönteni ezeknek az iskoláknak a létét.

A legfontosabb következtetés, mutatott rá a szociológus: akkora az eltérés a magyar és a román oktatás színvonala között, hogy az országos szintű beavatkozások, mint például a pedagógusok béreinek a növelése nem elégséges a kiküszöböléséhez. „Plusz erőfeszítés kell ahhoz, ha azt akarjuk, hogy a magyar oktatás fejlődjön a románhoz képest” – vélte a kutatásvezető. Mivel a magyar iskolában sok esetben szakképzetlen helyettesítő tanárok tanítanak, ami nyilván befolyásolja a gyerekek eredményeit, elsődleges megoldásként a pedagógusok számára kellene egy támogatási formát, plusz ösztöndíjrendszert kitalálni, szorgalmazta a szociológus az erdélyi magyar értelmiségiek által

korábban felvetett megoldást. „Ahhoz, hogy a magyar pedagógusoknak megérje, egyáltalán vállalják, hogy elmennek kisebb iskolába, tovább tanulnak, felkészülnek és foglalkoznak a diákokkal” – jelentette ki a szociológus.

Az oktatók ösztöndíjszerű javadalmazására mint lehetőségre pár hónappal ezelőtt hívta fel a figyelmet egy húszfős értelmiségi csoport, akik online petícióban mutattak rá az elsősorban a természetudományok terén tapasztalható oktatóhiányra. Kiss Imre Kovászna megyei főtanfelügyelő a Krónikának akkor úgy nyilatkozott, a főként a reáltárgyak esetében érzékelhető oktatóhiány oka abban is keresendő, hogy Romániában nem létezik igazi tanárképzés, ahogy igazi tanári életpályamodell sem dolgoztak még ki. „Most a fiatalok egy része mondhatni véletlenszerűen kerül be az oktatási rendszerbe” – mutatott rá főtanfelügyelő. Úgy vélte, azt kellene elérni, hogy ahogy korábban, ma is tudatosan készüljenek a fiatalok a tanári pályára. Ugyanakkor azt is elismerte, hogy míg ez korábban stabil munkahelyet és anyagi biztonságot jelentett, a mai globalizált világban már nem kihívás a fiatalok számára.

Magyar Tivadar, az RMDSZ oktatási alelnöke akkor lapunknak kifejtette: az értelmiség által javasolt, az erdélyi magyar oktatásban jelentkező utánpótláshiányt orvosolni hivatott anyagi ösztönző program csak erős anyanyelvi, egyházi és különféle közösségi forrásokból lenne fenntartható. Úgy vélte, a téma „higgadt realitászérzékét” kíván meg.

Javaslatokat is várnak

Már a mostani kutatás léte, a kérdésfelvetés is nagyon fontos az erdélyi magyar oktatás jövője szempontjából, az a tény, hogy

a magyar iskolai populáció teljesítményére irányítja a figyelmet – értékelte a kutatás eredményeit Tódor Erika, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem tanára. „Erről a kutatásról azt olvashatjuk, hogy 2012–2016 közötti eredményeket elemez, de azt hiszem, hogy ezek az eredmények nem lennének ennyire meglepőek, hogyha az iskolakultúránkban természetessé válna, hogy évente vagy valamilyen rendszerességgel sor kerülne követező vizsgálatokra, visszajelzésekre, és ha ezek valamilyen módon visszahatnának a minőségi fejlesztésekre” – jelentette ki a Krónikának az oktatási szakember. Emlékeztetett, évek óta a 2. 4. osztályos diákok teljesítményeit is felméri, de nincs tudomása arról, hogy ennek eredményei alapján javítási-módosítási javaslatok fogalmazódtak volna meg a tanári, iskolai munkakultúra, tanulói teljesítmény kapcsán. „Azonban arról sem lehet megelégedezni, hogy számos kutatás alátámasztja az anyanyelven szerzett tudás elsődlegesőségét, elmélyültségét, és például vannak adatok arra vonatkozóan is, hogy jobban teljesítenek a magyar nyelvű iskolába járó magyar diákok, a román nyelvű iskolákba járó magyar diákokhoz képest” – hívta fel a figyelmet az érem másik oldalára az egyetemi oktató.

Tódor Erika a pedagógusok felkészültsége kapcsán elmondta, mivel a magyar iskolák jellemzően falusi és kisvárosi iskolák, míg a román átlagban benne foglaltatnak a főváros és a nagyvárosok vezető iskolái is, „az összehasonlítás nem biztos, hogy szerencsés”. „Mindezek ellenére azt gondolom, sok a teendő a pedagógusképzésben, hogy csökkenteni lehessen a szakképzetlen tanárok számát. Időszerűnek tartom a tanárképzés újragondolását is: kezdve a tanárok kiválasztásától, kompetencialapú szelekciónál, gyakorlatorientált, interdiszciplináris képzés biztosításáig, a tartalmi kínálat és társadalmi változások követéséig, a kezdő tanárok tutoriális rendszerének biztosításáig” – mutatott rá a lehetséges megoldásokra a szakember.

„Nem lehet eltekinteni attól az evidenciáktól hangzó összefüggéstől sem, hogy a tanulási hatékonyság és társadalmi háttértényezők között szoros összefüggés van. Meglátásom szerint fontos a vidéki oktatás személyi, tárgyi feltételeinek biztosítása, az „okos” iskolák felszereltségének állandó fejlesztése” – jelentette ki Tódor Erika a helyi, sajátosan regionális vagy megyékre összpontosító oktatási stratégiák kidolgozásának fontosságát hangsúlyozva. A szegényebb települések esetében helyi igényekre alapuló afterschool program is sokat segíthetne, vélte a szakember, aki szerint a részben osztott oktatási formák előnyeinek nagyobb mértékű érvényesítése, a közös tanulás, a kölcsönös segítségadás közösségformáló ereje is sokat javíthatna a jelenlegi helyzeten.